

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๒. เพื่อศึกษาการบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสม เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎี เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๓๑ รูป/คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓๑ รูป/คน แบ่งออก ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารพรรคการเมืองไทย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ และขั้นตอนที่ ๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ด้านพระพุทธศาสนา ๒ รูป ผู้เชี่ยวชาญด้านคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๗ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ ๖ คน รวม ๑๕ รูป/คน และสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จำนวน ๗ ประเด็นหลัก และ ๒. แบบคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๓ หัวข้อคำถามใหญ่ๆ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความ ผลการวิจัยซึ่งสามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑. ผลการศึกษาทบทวนเอกสาร (Literature Review)

๑) ผลการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลัก พุทธธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองไทย จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพรรคการเมือง สรุปได้ว่าพรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของผู้มีอุดมการณ์ร่วมกันของผู้นำที่มีวิธีการต่างๆ ผลักดันให้เกิดการยอมรับและสร้างความนิยมในสังคม โดยสื่อในรูปแบบสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความรักดีในอุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อให้มีอำนาจในการปกครองประเทศให้เป็นไปตาม “อุดมการณ์” ที่วางไว้ร่วมกัน

๒) ผลการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ การศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำโดยภาพรวม พบว่า การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจและยั่งยืนแต่การพัฒนาทางพระพุทธศาสนา คือ ทำให้เจริญขึ้น โดยการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ

(๑) ทำให้เป็นคนดีเป็นผู้มีระเบียบวินัย

(๒) ทำให้เป็นผู้มีจิตใจและอารมณ์ที่มั่นคง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

(๓) ทำให้เข้าใจสิ่งต่างๆ

การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูก และการพัฒนาภาวะผู้นำจะต้องพัฒนาคุณลักษณะทั้งภายนอก และภายใน การพัฒนาคุณลักษณะภายนอกได้แก่ ลักษณะทั่วไป การพูด การฟัง บุคลิกภาพ เป็นต้น ส่วนการพัฒนาคุณลักษณะภายใน เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงตามสัมมาทิฐิ การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ กายภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา นอกจากการพัฒนายังมีการพัฒนาแนวทางในลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ โดยมีการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมตามขั้นตอนต่างๆ โดยแนวทางมีหลายประเภท เช่น แนวทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็น แนวทางที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม แนวทางที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ แนวทางที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

๓) ผลการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย สัปปุริสธรรม ๗ ข้างต้น แสดงถึงผู้บริหารที่ดีควรมีคุณสมบัติที่ดี ๗ ประการ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีเหตุมีผล รู้ว่าตนเองคือใครมีความสามารถอย่างไรบ้าง สามารถเข้าใจถึงผู้อื่นและบริบทสภาพแวดล้อมโดยรอบในสังคมที่อยู่จึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นนักบริหาร ดังนั้นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ควรเป็นบุคคลที่มีสัปปุริสธรรม ๗ ดังกล่าว พระพุทธองค์ตรัสว่า บุคคล ๔ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ฉลาดเฉียบแหลม มีการศึกษาดี แก่ล้าวกล้า เป็นพหูสูต ทรงธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ย่อมทำหมู่ให้งาม ซึ่งบุคคลผู้ที่จะได้รับ ความเคารพนับถือจากหมู่คณะต้องประกอบไปด้วย ความคนฉลาดเฉียบ

แหลม การศึกษา แก่ล้าด้วย และดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติธรรม ดังนั้นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ควรเป็นผู้ปัญญา มีวินัยดี และมีความกล้ากล้า ตามหลักธรรมสังฆโสภณสูตร

๔) ผลการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย หน้าที่ของพรรคการเมืองเป็นศูนย์รวมของอุดมการณ์ร่วม และถ่ายทอดอุดมการณ์ให้กับประชาชน อีกทั้งผลักดันอุดมการณ์นั้นไปสู่การปฏิบัติโดยการเป็นตัวแทนของประชาชนเข้าไปมีอำนาจในการบริหารประเทศ และกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวมของสังคม

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาทบทวนเอกสารตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำ ตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยและจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้สรุปโดยภาพรวมในประเด็นที่ศึกษา แบ่งออก ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑. สรุปผลจากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย โดยภาพรวมพบว่า พรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของผู้มีอุดมการณ์ร่วมกันของผู้นำที่มีวิธีการต่างๆผลักดันให้เกิดการยอมรับและสร้างคามนิยมในสังคม โดยสื่อในรูปแบบสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในอุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อให้มีอำนาจในการปกครองประเทศให้เป็นไปตาม “อุดมการณ์” ที่วางไว้ร่วมกัน

ประเด็นที่ ๒. สรุปผลจากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยภาพรวม พบว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตองงามและดีขึ้น จนเป็นที่พึงพอใจ และยั่งยืน แต่การพัฒนาทางพระพุทธศาสนา คือ ทำให้เจริญขึ้น โดยการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ

๑) ทำให้เป็นคนดีเป็นผู้มีระเบียบวินัย

๒) ทำให้เป็นผู้มีจิตใจและอารมณ์ที่มั่นคง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

๓) ทำให้เข้าใจสิ่งต่างๆ การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม และการพัฒนาภาวะผู้นำจะต้องพัฒนาคุณลักษณะทั้งภายนอก และภายใน การพัฒนาคุณลักษณะภายนอกได้แก่ ลักษณะทั่วไป การพูด การฟัง บุคลิกภาพ เป็นต้น ส่วนการพัฒนาคุณลักษณะภายใน เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงตามสัมมาทิฐิ การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ กายภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา นอกจากการพัฒนายังมีการพัฒนารูปแบบในลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ โดยมีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมตามขั้นตอนต่างๆ โดยรูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็น รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

ประเด็นที่ ๓. สรุปผลจากการศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอหลักการบริหารจัดการตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวม พบว่า การบริหารด้วยหลักธรรมในข้อ

๑) สัปปริสธรรม ๗ การแสดงถึงผู้บริหารที่ดีควรมีคุณสมบัติที่ดี ๗ ประการ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีเหตุมีผล รู้ว่าตนเองคือใครมีความสามารถอย่างไรบ้าง สามารถเข้าใจถึงผู้อื่นและบริบทสภาพแวดล้อมโดยรอบในสังคมที่อยู่จึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นนักบริหารและ

๒) สังฆโสภณสูตร ๕ ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า บุคคล ๔ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ฉลาดเฉียบแหลม มีการศึกษาดี แก่แล้วกล้า เป็นพหูสูต ทรงธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ย่อมทำหมู่ให้งาม ซึ่งบุคคลผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือจากหมู่คณะต้องประกอบไปด้วยความฉลาดเฉียบแหลม การศึกษา แก่แล้วกล้าดีด้วย และดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติธรรม

ประเด็นที่ ๔. สรุปผลจากการศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย โดยภาพรวม พบว่า หน้าที่ของพรรคการเมืองเป็นศูนย์รวมของอุดมการณ์ร่วมและถ่ายทอดอุดมการณ์ให้กับประชาชน อีกทั้งผลักดันอุดมการณ์นั้นไปสู่การปฏิบัติโดยการเป็นตัวแทนของประชาชนเข้าไปมีอำนาจในการบริหารประเทศ และกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวมของสังคม

กล่าวโดยสรุป ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยโดยมีผลการวิเคราะห์ผลการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญรวม ๓๑ รูป/คน มีความสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า

๑) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

(๑.๑) **ด้านคุณลักษณะ** ของผู้นำทั้ง ๔ ประการ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย สามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม แต่ทั้งนี้ความสำคัญทางด้านจริยธรรม ความมีคุณธรรมของผู้นำ ย่อมมีความสำคัญกับคุณลักษณะ ๔ ด้านเช่นเดียวกัน ผู้บริหารพรรคการเมืองไทยต้องมีความรอบรู้ในทุกด้าน มีความตื่นตัว ทันโลก ทันเหตุการณ์ สามารถประสานความสัมพันธ์ และสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของประชาชนที่หลากหลายให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ต้องสามารถอธิบายเหตุผลและการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะได้ ต้องกล้าหาญ และยืนอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรม

(๑.๒) **ด้านพฤติกรรม** การมีสัจจะ เชื่อถือได้ ไม่คอร์รัปชัน ไม่รับสินบน และมีความสุจริต ควรมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีสามารถตรวจสอบได้ มีความรู้ความสามารถ เช่น รู้ถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงของประชาชน มีความเสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง มองประโยชน์ประชาชนเป็นสำคัญ ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมที่

อยู่ในกรอบของหลักธรรมมีศรัทธาในหน้าที่ มีศีล มีคุณภาพ เพียรในการที่จะทำหน้าที่อย่างเสียสละ มีสติในการที่จะทำงานให้ ถูกต้องต่อหน้าที่คลองธรรม มีปัญญาสอดคล้อง ไปทางที่เที่ยง ไม่คดโกง ธรรมชาติในการปกครอง นอกจากมีความรู้แล้ว ต้องมีคุณธรรม มีความสุจริตโปร่งใส และเที่ยงธรรม ควรมีศีลธรรมประจำใจให้มาก โดยเฉพาะ ศีล ๕ ควรเกรงกลัวต่อบาป มีหิริโอตตัปปะ ควรตัดอคติออกไป ผู้นำจำเป็นต้องตัดสินใจ จูงใจให้มีส่วนร่วม ควรมีความเด็ดขาด เที่ยงตรง ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส เกิดมาทั้งทีพูดดีตลอด ไม่ควรพูดคำหยาบ ควรมีพฤติกรรมที่เปิดเผย ชัดเจน มีความตั้งใจที่จะกระทำเพื่อส่วนรวม ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือหมู่คณะ โดยมีชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรม ต้องซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ควรมีพฤติกรรมที่เปิดเผย ชัดเจน มีความตั้งใจที่จะกระทำเพื่อส่วนรวม ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือหมู่คณะ โดยมีชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรม ต้องซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ไม่พูดอีกอย่างและทำอีกอย่าง

(๑.๓) ด้านสถานการณ์ ต้องทำประชาวิจารณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหาร หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ สำหรับพัฒนาการ การเมืองของไทยนั้นมักจะเข้ามายุ่งยากอยู่มากความรู้ บริหารให้เป็นอยู่ในกฎและเป็นประชาธิปไตย เพราะสังคมการเมืองไทยได้ตกอับด้านประชาธิปไตยและการอุปถัมภ์มายาวนาน นักบริหารการเมืองมีความมุ่งมั่นและมีคุณธรรมสูงในการแก้ไขปัญหาด้านอุปถัมภ์และประชาธิปไตยให้กลับสู่สภาพปกติและพัฒนาให้สูงขึ้น เช่นการเมืองไทยจะต้องอาศัยอำนาจและความเด็ดขาด คุณธรรมของนักการบริหารปัญหาทางศึกษาและให้เข้ามากับสถานการณ์ของประเทศให้ได้ รับฟังปัญหาอย่างครบถ้วน เพื่อประกอบการตัดสินใจ ติดตามข้อมูล ข่าวสาร ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ควรใช้หลักนิติรัฐ นิติธรรม ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องมีความสามารถในการเข้าใจนโยบายสำคัญ ทางการเมืองนั้นคือการอ่านสถานการณ์การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ยึดหลักความยุติธรรม และไม่เอนเอียงไม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรมีการติดตามแสวงหาความรู้ และความเห็นที่เกี่ยวกับการปกครองต่างๆ ของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ ควรมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือสถานการณ์นั้นนักการเมืองควรติดตามสถานการณ์ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในสังคมอยู่ตลอดเวลาต้องปรับเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับ ยุคสมัยโดยให้หลักการสำคัญเอาไว้ กล่าวหาญเด็ดเดี่ยว ใช้สติปัญญาให้การแก้ความถูกต้องไว้ แก้ไขปัญหาได้โดยไม่อ้อมเอียง หลง และหวาดกลัว มีความจริงที่กิจกรรมในการแก้ปัญหา ในหลักการกฎหมายและหลักในธรรมมาแก้ไข มีบุคลิกภาพที่ดี มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง สุภาพเรียบร้อยเพื่อการแสดง คุณลักษณะอันน่าเลื่อมใสแห่งการเป็นผู้นำใช้สติเป็นที่ตั้ง เพื่อแก้สถานการณ์ ที่เกิดขึ้น ปัญหาพวกเดียว, ติดต่อบุคคลต้องมีผลประโยชน์ มีอำนาจมาก ทำให้ประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตย นักการเมืองแนวธุรกิจ วิธีการแก้ไขของบริการเมืองควรมีการศึกษาที่จะชัดเจน ผ่านการอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องใช้ในการเลือกตั้ง เมื่อได้รับการเลือกตั้ง หรือต้องสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแน่นอน ปัญหาชอบตั้งรับ ไม่ทำงานเชิงรุก ควรใช้หลักความสามารถเป็นจุดเริ่มต้นในการคัดเลือกคน

เข้าบริหารพรรค ไม่ใช่เด็กเส้น สถานการณ์ประเทศไทยมีความล่อแหลมในเรื่องของรูปแบบการปกครอง ตั้งแต่เมษายน พฤษภาคม อาจมีการรวมตัวขับไล่รัฐบาล อนิจจังไม่แน่นอน ทุกขังต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงของโครงการ การวางแผน ควรศึกษาว่า เคยมี ทำอย่างไร แก้ไขอย่างไร ควรติดตามสถานการณ์ ติดตามความรู้สึกของประชาชน ควรมีไหวพริบ ปฏิภาณ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารที่สร้างสมมานาน มีความรู้รอบด้านและสามารถประสานประโยชน์ทุกฝ่ายได้อย่างลงตัว ต้องทันเหตุการณ์และกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง

(๑.๔) ด้านการปฏิรูป ผู้นำการปฏิบัติการปฏิรูป ต้องผู้นำแบบวีรบุรุษจะต้องเสมอภาค ในทางความคิดของประชาชน หลายแบบทุกอาชีพ เพื่อที่พัฒนาประเทศได้แบบยั่งยืน ด้านการปฏิรูปประชาธิปไตยแบบไทยนั้นได้มีการพัฒนามายาวนานแต่ก็ไม่เกิดความสำเร็จ สาเหตุเพราะกระทำการปฏิรูปยังมิได้กระทำแบบมีความจริงใจในการปฏิรูปจริงๆ ที่ผ่านมานั้นผู้นำส่วนมากจะใช้ฉันทันใดๆ ที่สามารถส่งตัวเองขึ้นไปเป็นใหญ่ และเป้าหมายที่แท้จริงนั้น สืบเนื่องจากผลประโยชน์ทั้งสิ้น ส่วนประเทศไทยที่มีการแบ่งเป็นกลุ่มๆ ใช้อำนาจตามเบ็ดเสร็จ นั้นก็สืบเนื่องจากต้องทำการควบคุมสถานการณ์ มิให้เลวร้ายมากขึ้นแต่ อำนาจถือว่าหอมหวาน จึงเกิดความผิดพลาดขึ้นบ่อยครั้ง ต้องยอมรับในข้อผิดพลาดที่มีมาตั้งแต่อดีต ควรมีจุดแข็งและนำข้อผิดพลาดมาใช้ในการตัดสินใจกับงานการกำหนดแนวทางและนโยบาย เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การปฏิรูปจะสามารถทำได้ โดยอาศัยความร่วมมือ จากหลายฝ่ายไม่สามารถทำได้โดยใครคนใดคนหนึ่ง ความร่วมมือการปฏิรูปจะสามารถทำได้ต่อเมื่อการคุมเกิดความปกครอง และเกิดความยุติธรรม ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การตารางข้างนโยบายกฎหมายให้เป็นประชาธิปไตยก่อน จึงจะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศไทย ควรมีทัศนคติ หรือความคิดที่เชื่อว่า สถานการณ์ในปัจจุบันจำเป็นต้องมีความปฏิรูป และลงมือทำงานปฏิรูป ในเรื่องต่างๆ ด้วยมาตรการง่ายๆ ที่เป็นรูปธรรมก่อน แล้วจึงขยายผลสืบในบังคับที่มากหรือซับซ้อนมากขึ้น ควรมีการปฏิรูปกฎระเบียบต่างๆ ที่ล้าสมัยให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความถูกต้องและความทันสมัย พูดอย่างจริงใจ พูดอย่างถูกต้อง โดยใช้หลักเหตุผล มีความเข้าใจ เข้าถึงหลายพัฒนา ในการปฏิบัติ หลักธรรมมาปฏิรูปการเมืองไทยให้เป็นไปตาม หลักความถูกต้องโปร่งใส ผู้บริหารที่ดีต้องมีความกล้า กล้าที่จะตัดสินใจ คิดใหม่ ทำใหม่ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจ วางคนให้ตรงกับงานนั้นๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่การบริหารงาน การปฏิรูปการเมือง การไม่มีบทบาท สังคมต้องการเลือกตั้ง การเมืองเป็นหน่วยงานที่ต้องพึ่งระบบสังคม ต้องมีความสุจริต ควรคำนึงถึง สันติภาพโลก เพราะโลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ที่มีชีวิตทุกอย่าง ควรคำนึงถึง ความเป็นสุจริต เป็นแม่แบบที่ดี โดยเริ่มจากตัวเรา ไปสู่ระบบและสหาย เพื่อได้เป็นการสื่อสารที่แท้จริง ควรส่งเสริม ปกติเมืองมีความเสียสละ ไม่ยึดความคิดตนเอง พร้อมสร้างประโยชน์ ให้กับประเทศชาติ ควรมีการใช้ข้อเลือกทรอนิกส์ ควรมีการทำงานแบบเป็นทีม ควรเป็นรูปแบบของคณะกรรมการ ควรเป็นแบบสุภาพบุรุษ มีคุณธรรม จริยธรรม ทุ่มีเพิ่มเติมที่ ผู้นำจะต้องรู้

เรื่องเศรษฐกิจ, การศึกษาและควรมีที่ปรึกษาศึกษาภาพสูง ต้องมีภาวะผู้นำ มีลักษณะเด่น จูงใจคนให้ทำสิ่งที่ดีงาม มองเห็นปัญหา โน้มน้าวใจคนให้เห็นปัญหาของการขาดความคิด คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องสร้างความมั่นคงขององค์กรพรรค โดยการคัดกรองสมาชิกให้เข้ามาทำหน้าที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วม เพื่อสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งเป็นที่รักของประชาชน มีความโปร่งใส และสามารถชนะการเลือกตั้งได้ มีประชาชนเป็นฐานเสียง โดยไม่ต้องใช้เงินมาก พูดจริงและต้องทำจริง

๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

ผู้นำหรือผู้บริหารพรรคต้องเป็นผู้รอบรู้ มีประสบการณ์ และมีความสามารถในการนำพาองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ต้องเป็นที่รักและไว้วางใจของสมาชิก และรู้จักจริงของปัญหาของสังคมจึงจะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชนได้ ต้องมีความมั่นคงและความชัดเจนในการทำงาน รักษาระเบียบวินัยและแนวทางอย่างแน่วแน่เป็นตัวอย่างที่ดีกับสมาชิกพรรค และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนถึงแนวทางและเป้าหมายของการทำงาน ยึดมั่นในหลักคุณธรรมอย่างชัดเจน ต้องมีความมุ่งมั่น กล้าหาญ มีแนวทางหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน กล้าแสดงออก และมีจุดยืนที่มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะโดยง่าย กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง ต้องมีความรอบรู้ ตื่นตัว ทันโลก ทันเหตุการณ์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเสนอสิ่งใหม่ๆ ให้สังคมพิจารณา ต้องศึกษาข้อมูลเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาจากประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ต้องเข้าใจถึงสภาพปัญหา และความหลากหลายของชีวิตชุมชนที่แตกต่าง เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ฉกฉวยโอกาสหาผลประโยชน์ ที่ไม่ควรมี ควรได้ ต้องรักษาและป้องกันประโยชน์ส่วนรวม กล้าหาญที่จะทำในสิ่งที่ควรเพื่อปกป้องสังคมส่วนใหญ่ ต้องไม่เกรงกลัวอิทธิพลหรือทำสิ่งที่เรียกว่าลูบหน้าปะจมูก

(๒.๑) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย การบริหารพรรคการเมืองไม่เหมือนการบริหารองค์กรอื่นๆ เพราะพรรคการเมืองประกอบด้วยบุคลากรที่หลากหลาย มีสมาชิกที่มาจากชุมชนซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษาอบรม ศาสนา ทำให้บริหารงานยากกว่าองค์กรอื่นๆ เพราะต้องสร้างความสมดุลให้ทุกมิติสามารถอยู่ร่วมกันได้ อีกทั้งการบริหารงานการเมือง เป็นการแย่งชิงอำนาจในการบริหารประเทศ มีการแข่งขันสูง การจะนำเอาหลักการบริหาร หรือคุณธรรมตามหลักศาสนามาใช้เพียงอย่างเดียว คงไม่สามารถนำพาพรรคให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองได้ การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม จึงทำได้เพียงการทำให้ผู้นำ หรือผู้บริหารพรรคไม่ละเลยที่จะนำหลักพุทธธรรมมาใช้ใน การบริหารให้มากขึ้น และลดการแข่งขันที่ไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมลง กล้าคิดกล้าทำและกล้าที่จะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมมากขึ้นเท่านั้น การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม จะสามารถนำมาใช้ในการบริหาร

ประเทศได้มากขึ้นการบริหารจะมีความโปร่งใส และเป็นประโยชน์กับประชาชนมากขึ้น หากมีการคัดกรองและตรวจสอบการบริหารงานทั้งจากผู้นำ คณะกรรมการบริหารพรรคและประชาชน เนื่องจากไม่ใช่ช่วงของการแข่งขันที่ต้องชิงไหวพริบเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

(๒.๒) สรุปลผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ควรใช้หลักธรรมสัปตปรีชธรรม ๗ และสังฆโศภนสูตร เพราะ ๒ หลักธรรมเป็นพื้นฐานของคนดี คณะกรรมการบริหารการเมืองมี ๒ หลักธรรม จะเป็นผู้นำในฝัน สถานการณ์การเมืองของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยจึงต้องรู้สถานการณ์จริง และรู้จักปรับสถานการณ์ให้เข้ากับหลักการและกฎเกณฑ์ตามความเป็นจริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ และต้องมีแผนงานที่ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นโดยไม่เกินกำลังความสามารถ ผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยต้องรู้จักประมาณความสามารถของพรรคเพื่อกำหนดขนาดและงบประมาณที่ใช้ในการบริหารหรือการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับขนาดและบุคลากร ผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยจะต้องรู้สถานการณ์และจังหวะในการดำเนินกิจการของพรรคเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเวลาที่เหมาะสม ผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยต้องรู้ความต้องการของประชาชน รู้จักการบริหารจัดการความหลากหลายของชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสันติ และจัดการหรือวางความสัมพันธ์ในชุมชนอย่างมีศิลปะ ผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยต้องรู้จักภูมิหลังความรู้ ความสามารถของสมาชิกพรรคและรู้จักใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ หลักพุทธธรรมเป็นสิ่งที่ดีพุทธศาสนิกชนทุกคนควรมีทั้ง ๒ หลักธรรม ควรใช้เป็นหลักอย่างต่อเนื่องเพื่อการดำรงความเป็นผู้นำที่ดี เป็นผู้บริหารพรรคการเมืองไทยถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะ ควรจะความคิดสูงกว่าคนอื่นและการเป็นบุคคลสาธารณะจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีหลักธรรมเพื่อป้องกันลักษณะที่พึงประสงค์

๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

(๓.๑) สรุปลผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีข้อสรุปดังต่อไปนี้

(๑) **ปัญหาภาวะผู้นำ** มีการชื่อเสียง ส่งผลต่อการเลือกข้าง ซึ่งขาดคุณธรรม ประเทศไทยยังขาดทรัพยากรด้านนี้จำนวนมาก ควรที่จะได้ผู้แทนที่ดี ขาดการนำคุณธรรมมาปรับใช้ ปัญหา นักการเมือง ประกอบด้วย โครงสร้าง, ประเทศ, สังคม พรรคการเมืองและสมาชิกพรรค และบุคคลขาดหรือได้ปะปะ ในอดีตปัญหาเกิดจากทุนนิยม ต่อมาเป็นวัตถุนิยม และการเป็นอึดตา ผู้นำการเมือง

ไม่ควรเป็นนักธุรกิจ เพราะมีผลประโยชน์ทับซ้อน มีการซื้อเสียง ความรู้ทำให้คนองอาจ มีความสามารถทำให้คนนับถือ แต่ต้องไม่ขาดความสามัคคี ขาดการพัฒนาทางจิตใจ

(๒) **หลักพุทธธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย** ผู้นำควรมีหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นธรรมของพระราชา และก็หมายถึงผู้ปกครองอีกด้วย ผู้นำ ควรมีคุณวุฒิ ในการบริหารตน ครองตน มีคุณภาพในการทำงานและครองงาน มีคุณธรรม อยู่ภายในจิตใจคอยกำกับพฤติกรรม ทำอย่างไรให้ วิสัยธรรม นำวิสัยทัศน์ อะไรถูกอะไรผิด ช่วยกัน แก้ปัญหาร่วมกัน ช่วยกันหาทางออก เป็นการนำทฤษฎีมาปรับใช้ในการปฏิรูปการเปลี่ยนแปลง แล้วนำมาควรวรรณกับหลักพุทธธรรม เห็นว่าสัปปุริสธรรม ๗ เป็นตัวควบคุม การซื้อเสียงเป็นสิ่งที่ไม่มี ความซื่อสัตย์ เป็นการทุจริต ควรมีการรักษาศีล ๕ พัฒนาดนตามหลักพุทธธรรม ผู้นำทางการเมือง ควรมีความเก่ง ความดีและมีคุณธรรมและสังคมโสภณสูตร หลักธรรมใช้บริหารเพื่อให้หมู่คณะงดงาม

(๓) **ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย** แนวทางการพัฒนา ควรมีการนำมาปรับใช้ได้จริง ถึงจะยาก และควรเน้นเรื่อง สังคมนิยม ไม่ควรเน้นวัตถุนิยม ควรมีระบบกลไกควบคุม ประชาธิปไตยต้องเกิดใน ใจคนก่อน ลดรูปแบบการใช้อำนาจ ต้องทำการเมืองให้มีคุณธรรม จริยธรรม ควรมีการคัดเลือกคนดี ตั้งแต่การเข้าสู่ระบบการเมืองควรมีองค์ประกอบที่ประกอบไปด้วย โครงสร้าง ระบบ การตรวจสอบ ภาวประชาชน วิธีการที่ได้มาและมีการใช้หลักการอบรมเป็นหลักที่เข้มแข็งประกอบกับหลัก พุทธธรรม โดยใช้แนวทางการฝึกอบรม การปฏิบัติธรรม การดูแลตัวอย่างผู้อื่นด้านดี

๕.๒ การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีขึ้นเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ ตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย จึงพบว่า ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ จะต้อง มีความรู้ในหน้าที่พื้นฐานการบริหารจัดการ การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารต้องมี วิสัยทัศน์ ในการคิดค้นหายุทธศาสตร์ที่ดี และเหมาะสมเข้ามาใช้ ทักษะเป็นเรื่องที่จำเป็นในการ นำมาใช้บริหาร จะต้องเข้าใจเงื่อนไขสิ่งแวดล้อม และการศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มี ลักษณะของความเป็นสากลภาพ ที่ไม่มีความแตกต่างจากภาคเอกชนที่มีความหลากหลายในตัวเอง มีลักษณะ การผสมผสานองค์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชามาใช้ ผู้วิจัยอภิปรายเฉพาะวัตถุประสงค์ ข้อ ๑ และข้อ ๓ ซึ่งเป็นการศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย พบว่ามี สภาพปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๔ ด้าน และพบว่ามี แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑. การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย จะต้องพัฒนาคุณลักษณะทั้งภายนอกและภายใน การพัฒนาคุณลักษณะภายนอก ได้แก่ ลักษณะทั่วไป การพูด การฟัง บุคลิกภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณันท์**^๑ ที่ได้วิจัยเรื่อง “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนปริยัติธรรม” ที่พบว่า กลยุทธ์ของผู้นำในการบริหารประกอบด้วยการวางแผน กลยุทธ์ในการทำงานร่วมกันด้วยการสร้างเสริมความสุขและสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการทำงานให้พัฒนา ก้าวหน้าระหว่างผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุภาวดี นพจรจินดา**^๒ ที่ได้ศึกษา “องค์ประกอบ ภาวะผู้นำและผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข” ที่พบว่า ผู้นำจะให้ความสำคัญในการส่งเสริมการสื่อสารที่หลากหลายที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำตามได้ และสอดคล้องกับงานของ **ธงชัย สิงอุตม**^๓ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ๘ พบว่าพฤติกรรมของผู้นำจะมีการกำหนดเป้าหมายมาตรฐานมีการมอบหมายงานรวมการผลักดัน ให้เกิดความสำเร็จ **วิเคราะห์ภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย** จากการเก็บข้อมูลวิจัยพบว่า มีสภาพปัญหาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านคุณลักษณะ ๒. ด้านพฤติกรรม ๓. ด้านสถานการณ์ ๔. ด้านการปฏิรูป

๑) ด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย ขาดการพัฒนาตนเองในการเป็นผู้แทนที่ดี และขาดการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กมลทิพย์ ทองกำแหง**^๔ ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ที่พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มี ๓ กลยุทธ์คือ ๑.กลยุทธ์การนำตนเอง ๒.กลยุทธ์การนำผู้อื่น ๓.กลยุทธ์ การนำในองค์กร

^๑พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณันท์, ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนปริยัติธรรม, **ปริญาปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

^๒สุภาวดี นพจรจินดา, องค์ประกอบภาวะผู้นำและผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข, **ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๓ธงชัย สิงอุตม, การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^๔กมลทิพย์ ทองกำแหง, “กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน”, **ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๒) ด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย ขาดการมีสัจจะขาดความน่าเชื่อถือ มีการคอร์รัปชั่น รับสินบน และขาดความสุจริต ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณขันธ^๕** ที่ได้วิจัยเรื่อง ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนปริยัติธรรมที่พบว่า ผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความรับผิดชอบและตั้งใจทำงานยุติธรรม ในการบริหารงานโดยใช้หลักเหตุและผลและการบริหารองค์การบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารองค์การโดยส่งเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีในองค์กรและให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคม

๓) ด้านสถานการณ์ ขาดการทำประชาวิจารณ์ และขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **Prasit Sangomek and Somchai Ratanakomut^๖** ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรประสิทธิภาพสูงของกองทัพอากาศไทย พบว่าการที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูงนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และต้องการนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรจะต้องพุ่งเป้าไปที่ภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจแก่ทั้งผู้นำและผู้ตามในการนำพาองค์กรให้บรรลุภารกิจตามวิสัยทัศน์

๔) ด้านการปฏิรูป ขาดความเสมอภาค ในทางความคิดของประชาชน หลายแบบทุกอาชีพในการพัฒนาประเทศได้แบบยั่งยืน ไม่สอดคล้องกับงานของ **พรเทพ เตชะไพบูลย์^๗** ที่ศึกษาเรื่องการบริหารและการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์และพรรคมหาชนที่พบว่า การบริหารองค์การในพรรคประชาธิปัตย์มีโครงสร้างแบบทางการ ที่มีลักษณะแบบประชาธิปไตยซึ่งพรรคเน้นให้ความสำคัญและความเท่าเทียมกันของสมาชิก ส่วนการพัฒนาคุณลักษณะภายใน เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงตามสัมมาทิฐิ การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี ๓ ประการคือ กายภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบ กตัญญูและกรุณาต่อกฎแห่งธรรมชาติเพื่อปลูกฝัง ให้สังคมมนุษย์มีการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติทั้งมวล แบบกลมกลืนกัน และแบบสันติซึ่งจะต้องพัฒนา หลักจริยธรรม ศีลธรรมและคุณธรรมขึ้นไว้ในใจอย่างมั่นคง ด้วยหลักพุทธธรรม โดยอย่างยิ่งในการบริหารพรรคการเมืองนั้น จะต้องผ่านการพัฒนาทั้งทางด้านประสบการณ์ สติปัญญา สภาพจิตใจที่ยอมรับการรับฟังปัญหาของผู้อื่นและพร้อมที่จะช่วยเหลืออย่าง

^๕พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณขันธ, ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนปริยัติธรรม, **ปริญญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

^๖P. Sangomek and S. Ratanakomut, **Criteria Factor of High Performance Organization (HPO) in Air Force**, J. of Alternative Perspectives in Social Sciences, 2010, Vol. 2, : 706-724

^๗พรเทพ เตชะไพบูลย์, “การบริหารองค์การและการดำรงอยู่ของพรรคการเมือง ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์และพรรคมหาชน”, **ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔).

จริงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลเอกสนธิ บุญยรัตนกลิน^๕ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผู้นำทางการเมืองไทย ยุคใหม่กรณีนายกรัฐมนตรีร่วมสมัย พบว่าการที่คนไทยเน้นจริยธรรมและศาสนาเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สุดของนายกรัฐมนตรีในอุดมคติเหนือคุณสมบัติประชาธิปไตยหรือคุณสมบัติอื่น ย่อมแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามประเพณีไทยแบบเดิมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นัฐนันท์ ศรีลาศักดิ์**^๕ ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการพรรคการเมืองไทยสู่ความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยเกิดจากภายในของพรรคการเมืองรวมทั้งคุณลักษณะส่วนบุคคลของพรรคการเมือง

๕.๒.๒ อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ ๓ นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย จึงได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย “โอฬารโมเดล ๔ธรรม ๓มี ๔เป็น” ประกอบด้วย ๔ หลักพุทธธรรม ๓ แนวทางการพัฒนาผู้นำที่ควรมี และ ๔ เป็น คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยที่พึงประสงค์

๔ ธรรม หมายถึง หลักพุทธธรรมที่นำมาปรับใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๔ หลักธรรม ประกอบด้วย หลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ตามสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ทาน การให้ปวยจา วาจาเป็นที่รัก อตถจริยา การประพฤติตนอันเป็นประโยชน์ สมานัตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย และพรหมวิหาร ๔ ประกอบด้วย เมตตา ความรักใคร่ กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความยินดี อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง และพร้อมด้วยหลักธรรมเพื่อบ่งชี้คุณลักษณะพึงประสงค์ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ประกอบด้วย อัมมัญญตา รู้จักเหตุ อตถัญญตา รู้จักผล อตถัญญตา รู้จักตนเอง มัตถัญญตา รู้จักประมาณตน การลัญญตา รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ปุริสัญญตา รู้จักชุมชน บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล และสังฆโสภณสูตร ประกอบด้วย วิยัตโต เป็นผู้ไม่มีปัญญา วินีโต เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี วิสารโท เป็นผู้บริหารจัดการงานดี แก่ไขสถานการณ์ได้ดี พหุสุโต เป็นผู้มีความรู้ความจำดีมาก อัมมานุอัมมปฏิปันโน เป็นผู้มีการปฏิบัติ

^๕สนธิ บุญยรัตนกลิน, “ผู้นำทางการเมืองไทยยุคใหม่ : กรณีของนายกรัฐมนตรีร่วมสมัย” **ดุชนินพนธ์ปรัชญาดุชนินพนธ์** (การเมือง), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕).

^๕นัฐนันท์ ศรีลาศักดิ์, การบริหารจัดการพรรคการเมืองไทยสู่ความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม, **รัฐประศาสนศาสตร์ดุชนินพนธ์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๕).

ธรรม รักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย โล้วมันคง^{๑๐} ที่ได้ศึกษา เรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางจริยธรรมตามแนวพุทธศาสนาของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทาน (การให้) อักโกระ (ความไม่โกรธ) อวิโรธนะ (ความยุติธรรม) และอาชีวะ (ความเป็นผู้ตรง) หลักการแนวทางการพัฒนา ไม่สอดคล้องกับงานของ ไกศิษฐ์ เปลรินทร์^{๑๑} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทาง วิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ ปรากฏว่าได้ตัวบ่งชี้ภาวะ ผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน ๖๐ ตัวบ่งชี้ ที่เป็นไปตามหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ จำนวน ๑๒ ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน จำนวน ๑๓ ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การ พัฒนานักเรียน จำนวน ๑๒ ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนาครู จำนวน ๑๐ ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน ๑๓ ตัวบ่งชี้

๓ มี หมายถึง การนำเสนอผลการวิจัยที่ได้จากความรู้ใหม่เพื่อนำเสนอแนวทางการ พัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย จำนวน ๓ แนวทาง ประกอบด้วย

๑) แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๑) ผู้นำคุณธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งโดยองค์ประกอบภาวะฐานะ ทิศทางสถานการณ์ในโลกที่เปลี่ยนแปลง นำไปสู่ความแปรปรวนของโอกาสและข้อจำกัดหลายประการ ในฐานะผู้นำที่พึงประสงค์ ในยุคโลกาภิวัตน์ย่อมต้องรู้และเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ใช้ประโยชน์จากโอกาส ที่เกิดขึ้นหรือสร้างโอกาสให้เกิดขึ้นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของหมู่คณะสังคมและ ประเทศชาติ เป็นหลักสำคัญไม่มุ่งแต่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนโดยมองข้ามซึ่งคุณธรรม จริยธรรม อันดีงามแห่งสังคมและประเทศชาติ ผู้นำที่พึงประสงค์นี้จำถูกยกย่อง ยอมรับ ศรัทธา นับถือจาก หมู่ชนทั้งภายในและภายนอกองค์กรทำให้องค์กรสามารถเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และมั่นคงตลอดไป ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำมักเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันเสมอ ผู้นำบริหารงานอย่างไม่มีเอกภาพ ไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง และยึดประโยชน์นิยมเป็นใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรหรือคนในสังคมส่วนใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดสภาพการของสภาพผู้นำที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือ

^{๑๐}อุทัย โล้วมันคง, “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางจริยธรรมตามแนวพุทธ ศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๑}ไกศิษฐ์ เปลรินทร์, “การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

เป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม อันเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี จึงทำให้กลไกของการบริหารงานล้มเหลว ซึ่งย่อมมีผลกระทบ ต่อความเสื่อมและความเจริญขององค์กรหรือสังคมนั้นๆและบางครั้งอาจส่งผลทำให้เกิด ความล่มสลายแห่งองค์กรหรือสังคมนั้นๆ คุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สนธิ บุญยรัตกลิน**^{๑๒} ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผู้นำทางการเมืองไทย ยุคใหม่กรณีของนายกรัฐมนตรีร่วมสมัย พบว่านายกรัฐมนตรีต่างก็มีภาวะผู้นำต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในเรื่องของนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในอุดมคตินั้น ประชาชนผู้ตอบส่วนใหญ่ปรารถนาที่จะมีนายกรัฐมนตรีที่มีคุณธรรมและจริยธรรมยึดศาสนาเป็นหลักติดตามมาด้วยความเป็นประชาธิปไตย มองเห็นความสำคัญของประเทศชาติ มีความรู้ ความสามารถ สร้างความปรองดองลดการขัดแย้งและมีความโปร่งใสสุจริตตามลำดับ หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบทบาทหน้าที่ ของผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไป ดังนั้น ปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงาน และภาพลักษณ์ขององค์กรให้เสื่อมลง และย่อมนำมาซึ่งความล่มสลายขององค์กรในอนาคตเช่นกัน ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กร คือ คุณภาพของผู้นำ คุณภาพของการเป็นผู้นำ คือสิ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร นี่คือการพูดที่เป็นจริงเสมอไม่ว่าองค์กรนั้นจะยิ่งใหญ่ระดับชาติ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามหากผู้นำสูงสุดในองค์กร ตลอดจนผู้นำในทุกระดับขององค์กรขาดคุณภาพการเป็นผู้นำที่ดี แล้วผู้นำนั้นก็ขาดเป้าหมายการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร ไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Creating a learning organization) เพื่อประยุกต์การบริหารงานให้เกิดความก้าวหน้าแก่องค์กร นั้นหมายความว่าองค์กรที่เคยอยู่มานานเป็นสิบๆปี มีชื่อเสียงโด่งดังมาตลอดเมื่อองค์กรหยุดการพัฒนาตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์แล้วองค์กรนั้นจะหยุดนิ่งซึ่งเท่ากับความล่มสลายขององค์กรในที่สุดเช่นกัน ฉะนั้นในสังคมปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรใดๆ ซึ่งส่งผลให้องค์กรนั้นๆเกิดความเสื่อมเสียหรือการล่มสลายแห่งองค์กร ล้วนมีปัจจัยสำคัญมาจากการขาดคุณสมบัติในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่ได้ชื่อว่า “ผู้นำ” แห่งองค์กรหรือสถาบันนั้นๆทั้งสิ้นหลักพุทธธรรมที่ดี เช่น พรหมวิหาร ๔ และสัปปริยธรรม ๗ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สัปปริยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการเป็นผู้นำที่ดี โดยมีองค์ประกอบ ๗ ประการ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักชุมชน รู้จักบุคคลซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วพบว่า

^{๑๒}สนธิ บุญยรัตนกลิน, “ผู้นำทางการเมืองไทยยุคใหม่ : กรณีของนายกรัฐมนตรีร่วมสมัย” **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์** (การเมือง), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕).

สัปปริสธรรม ๗ มีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์แบบทั้งด้านคุณภาพทางจิตใจและคุณภาพทางความสามารถ นอกจากนี้ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมผู้นำที่ดีจะต้องยึดหลัก “ธรรม” คือคุณธรรมและการปฏิบัติธรรม เป็นลักษณะสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้กิจการทุกอย่างบรรลุสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้รวมถึงสังฆโสภณสูตร หลักธรรมใช้บริหารเพื่อทำให้หมู่คณะงดงาม

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๒) การพัฒนาตนเอง ผู้นำจะต้องหมั่นพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้จากการทำงาน การเรียนรู้จากการฝึกอบรม การเรียนรู้จากความสำเร็จหรือผิดพลาดหรือผิดเป็นครู และต้องทำความรู้จักตนเองการสร้างนิสัยในตนเอง การศึกษาความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการบริหาร การแสวงหาประสบการณ์การให้คำปรึกษา ดังหลักพุทธธรรมสัปปริสธรรม ๗ หลักธรรมเพื่อ ใช้ปกครองตน ปกครองคน ประกอบด้วย รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมรู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ถึงจะกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า ดีขึ้นกว่าเดิมและทันสมัยอยู่เสมอ

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความหมาย ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ มนุษย์มีศักยภาพ การพัฒนาศักยภาพควรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง วิธีการ ในการพัฒนามีหลายวิธีควรเลือกใช้ให้เหมาะสม จัดให้มีระบบการประเมินการพัฒนาความสามารถเป็นระยะๆ ควรจัดระบบทะเบียนบุคคลให้เป็นปัจจุบัน การพัฒนาทรัพยากรบุคคลจะต้องทำทุกด้านควรคำนึงถึงความมั่นคงและความก้าวหน้าของบุคลากรควบคู่กับองค์กรดังหลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ ๔ หลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ประกอบด้วย ทาน การให้ ปิยะวาจา พูดจาไพเราะอ่อนหวาน อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลายถึงจะกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๔) การบริหารเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้นำคือ ผู้ชักพาให้คนอื่นกระทำตามในทิศทางที่ผู้นำกำหนดไว้ การพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วย การพัฒนาความสามารถในการพูดหรือการสนทนา การพัฒนาความสามารถในการฟังหรือ เป็นผู้ฟังที่ดี การพัฒนาการแต่งกาย การพัฒนาด้านอารมณ์ การพัฒนาความรู้ให้กว้างขวาง และทันสมัยอยู่เสมอ การพัฒนาความจำ คุณลักษณะของรูปแบบการพัฒนาที่ดี ประกอบด้วย รูปแบบความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง รูปแบบควรใช้แนวทางพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น รูปแบบควรจะต้องระบุหรือให้เห็นถึงกลไกสาเหตุของ เรื่องที่ศึกษา รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ ดังหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร หลักธรรมใช้บริหารเพื่อทำให้หมู่คณะงดงาม ประกอบด้วย เป็นผู้ที่มีปัญญา เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี เป็นผู้แก้แค้น เป็นผู้มีการศึกษา ความจำดีมาก เป็นผู้ปฏิบัติธรรมรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร ถึงจะกล่าวได้ว่าเป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อใช้บริหารทำให้หมู่คณะงดงาม

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๕) ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะผู้นำ ๔ ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะทางสติปัญญา คุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะทางอารมณ์ คุณลักษณะทางอุปนิสัย **คุณลักษณะทางสติปัญญา** ประกอบด้วย มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มองดี คิดได้รอบไว ความคิดอย่างมีเหตุผลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือหรือคิดพิจารณาก่อนลงมือทำ สามัญสำนึก มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ดุลยพินิจใคร่ครวญก่อนตัดสินใจทำงาน เห็นการไกล เมื่อกระทำการใดเห็นผลเกิดขึ้นในอนาคต **คุณลักษณะทางกาย** ประกอบด้วย มีสุขภาพดี ผู้นำต้องมีความสมบูรณ์ทางร่างกาย มีกำลังกาย ผู้นำควรมีพลังกำลังทางกายที่ดี มีความทรหดอดทน มีความอดทนทางกายต่อความยากลำบาก ความหิวกระหาย ความเลวร้ายของดินฟ้าอากาศ มีรูปร่างดี มีทรวดทรงบุคลิกลักษณะเป็นผู้นำสง่าผ่าเผย เป็นที่น่าเกรงขาม **คุณลักษณะทางอารมณ์** ประกอบด้วยมองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ความมีใจเยือกเย็น บังคับใจตนเอง มีความกระตือรือร้น การสังเกต มีความแนบเนียน มีอารมณ์ขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสนใจอย่างกว้างขวาง เข้าใจผู้อื่น **คุณลักษณะทางอุปนิสัย** ประกอบด้วย ตรงไปตรงมา มีความจงรักภักดีมีความสำนึกในหน้าที่ ความไว้วางใจ ความกล้าหาญ มีความเข้มแข็ง มีความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัวดังหลักพุทธธรรม สังฆโสภณสูตร หลักธรรมใช้บริหารเพื่อทำให้หมู่คณะงดงาม ประกอบด้วยเป็นผู้มีปัญญา เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี เป็นผู้กล้ากล้า เป็นผู้มีการศึกษาความจำดีมาก เป็นผู้ปฏิบัติธรรมรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร ถึงจะกล่าวได้ว่า เป็นผู้ผ่านการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้หมู่คณะงดงาม

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๖) การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาความสามารถในการพูดหรือการสนทนา ควรฝึกตนเองให้มีความสามารถในการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตน เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้สิ่งที่ต้องการสื่อสาร การพัฒนาควรเตรียมตนเองและเรื่องที่จะพูดให้พร้อม พูดให้เข้าใจง่าย สั้น และเป็นประโยชน์ แสดงออกปฏิกิริยาประกอบคำพูด เสริมความเข้าใจในการพูดมีชีวิตชีวาให้สนใจไม่น่าเบื่อ สรุปประเด็นสำคัญให้เข้าใจชัดเจนดังพุทธธรรมสังคหวัตถุ ๔ เช่น ปิยะวาจา พูดจาไพเราะอ่อนหวาน และสัปปริสธรรม๗ เช่น รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ถึงจะกล่าวได้ว่า การสื่อสารและการจูงใจประสบความสำเร็จพัฒนาก้าวหน้าดีขึ้น

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๗) การสร้างทีม ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร ประกอบด้วย **ทักษะด้านความคิด (Thinking Skills)** คือความสามารถในการมององค์การในภาพรวม หลายด้าน เช่น นโยบายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทักษะในด้านความคิดวิเคราะห์ มีวิจญาณ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ **ทักษะด้านมนุษย (Human Skills)** คือความสามารถในการใช้วิธีต่างๆ จูงใจให้สมาชิกในองค์การต้องการที่จะทำงานมีความสามารถโน้มน้าวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ ให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ขององค์การ **ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills)** คือ ความสามารถในการทำงานที่ต้องมีฝีมือ ใช้เทคนิควิธีการเป็นเรื่องของความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอาชีพ **ทักษะด้านการออกแบบ (Desing Skills)** คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาในแนวทางที่เกิดประโยชน์ต่อองค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการ

ระดับสูงขององค์กร ที่ผู้บริหารต้องมีความสามารถรอบด้าน หลากหลาย ที่สามารถนำทักษะด้านต่างๆ มาหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ด้วยดังหลักพุทธธรรมสังฆโสภณสูตร หลักธรรมใช้บริหารเพื่อทำให้หมู่คณะงดงาม ประกอบด้วยเป็นผู้มีปัญญา เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี เป็นผู้แก้แค้นผู้เป็นเป็นผู้มีการศึกษาความจำดีมาก เป็นผู้ปฏิบัติธรรมรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร ถึงจะกล่าวได้ว่าการสร้างทีมประสบความสำเร็จครบถ้วนเป็นที่ยอมรับและศรัทธา ของประชาชนอย่างยิ่ง

แนวทางการฝึกอบรม ข้อ (๘) จิตวิทยาการบริหารและการจูงใจ คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรม มีโลกทัศน์ วิสัยทัศน์กว้างไกล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่อนาคตมองในทางบวก และคิดอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ อารมณ์ดี รู้จักเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ตัดสินใจได้ดีและถูกต้อง ใจกว้างรับฟังความเห็นของทุกฝ่าย มีความเป็นประชาธิปไตย สามารถแก้ไขปัญหาได้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญ รับผิดชอบหน้าที่และการกระทำของตน มีทักษะการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นประสานงานได้ดี มีอิทธิพลต่อการสร้างความร่วมมือ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีเมตตาธรรม มีความอดทนทางปัญญาและอารมณ์ มีความรอบรู้ และสามารถบูรณาการความรู้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้อื่นและเป็นที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา มีทักษะความคิด เชิงกลยุทธ์ สร้างความสามัคคีในกลุ่มได้ มีสติปัญญาสูง เฉลียวฉลาด มุ่งเน้นประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีทักษะในการวางแผนและการประเมินผลการปฏิบัติงาน เอาใจใส่ชี้แนะแนวทางมีความยินดีและเต็มใจในภาระหน้าที่ สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์บุคลิกภาพดี สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งวงการภายในและภายนอกประเทศ โน้มน้ำวามุ่งใจมีมโนธรรมในจิตใจ มุ่งมั่นและศรัทธาต่อความสำเร็จของงาน มีฐานะทางสังคม มีบารมีทางสังคม สามารถกำหนดแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงาน สามารถพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นผู้นำที่มีเหตุผล เปิดเผยกล้าแสดงออก และสร้างความศรัทธา ยึดหยุ่นและปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ มีทักษะการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ มีมโนทัศน์ต่อการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ รู้จักทำงานเป็นทีม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความสามารถในการพัฒนาทีมงาน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ มีผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน มีประสบการณ์ทางการบริหาร มีอุดมการณ์ต่อการพัฒนาองค์กร สู่ความเป็นเลิศ สามารถดึงดูดหรือจัดทําโครงการวิจัยแสดงตนเป็นแบบและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ชอบท้าทาย สนับสนุนและกล้าต่อสู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สนใจแลเอาใจใส่ในหลักการเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะการใช้อำนาจโดยมอบอำนาจให้ผู้อื่น รู้จักตนเองเป็นอย่างดี ดังหลักพุทธธรรมสัปบุริสธรรม ๗ หลักธรรมใช้ปกครองตนปกครองคน หลักธรรมของคนดี ๗ ประการ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักการเวลาอันเหมาะสม รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ถึงจะกล่าวได้ว่า จิตวิทยาการบริหารและการจูงใจมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

๒) แนวทางการปฏิบัติธรรม แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของกรมการบริหรพรรคการเมืองไทย แนวทางการปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหาร พรรคการเมืองไทยเพื่อให้เป็นตัวแทนที่ดี เป็นนักพูดที่ดี

เป็นนักเจรจาต่อรองที่ดี เป็นนักปฏิบัติที่ดี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ ๔ ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านคุณลักษณะด้านพฤติกรรม ด้านสถานการณ์ ด้านการปฏิรูป บูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรม ๒ หลักใหญ่ๆ คือ หลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ และหลักพุทธธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผ่านกระบวนการสำคัญ ๔ ข้อ คือ ๑) เป็นต้นแบบรักษาศีล ๕ ๒) พรรคการเมืองไทยและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยเข้าร่วมรักษาศีลกับประชาชนในวันพระใหญ่ ๓) สร้างทีมที่ปรึกษาที่ดี ตามหลักพุทธธรรม ๔) การฟังธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการปฏิบัติธรรม ข้อ (๑) เป็นต้นแบบรักษาศีล ๕ ศีล ๕ หมายถึงความตั้งใจที่จะงดเว้นความชั่ว ความทุจริต และสิ่งที่ไม่ดีทุกประการ ดังพระสารีบุตร ได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า ศีล คือ เจตนาความตั้งใจที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินิคมในกาม และวจีทุจริต ๔ คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ ศีล ๕ คือ ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ศีล ๕ เป็นสิ่งที่มนุษย์ช่วยกันบัญญัติขึ้นมาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีสามัญสำนึกที่รู้ว่า เมื่อเรามีความรักตนเองต้องการความสุขความปลอดภัยในชีวิต คนอื่นย่อมมีความรู้สึกเดียวกับเรา มนุษย์ แปลว่า สัตว์ที่มีจิตใจสูง สัตว์ที่รู้จัก ใช้เหตุผล มนุษย์มีเหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ แต่สัตว์ไม่มีสิ่งนี้ เมื่อใดที่มนุษย์มีศีล ๕ ครบถ้วน ความเป็นมนุษย์ก็สมบูรณ์ กายก็เป็นปกติ วาจาก็ปกติ ใจก็ปกติ เมื่อไรศีล ๕ ขาดความเป็นมนุษย์ก็ลดลง ศีล ๕ คือเครื่องบ่งชี้ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ศีล ๕ ประกอบด้วย ๑) ตั้งใจงดเว้นการฆ่าสัตว์ ๒) ตั้งใจงดเว้นจากการลักขโมย ๓) ตั้งใจงดเว้นจากการประพฤตินิคมในกาม ๔) ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จพูดคำหยาบ คำส่อเสียด คำเพ้อเจ้อ ๕) ตั้งใจงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นต้นเหตุแห่งความประมาทการรักษาศีลเป็นกิริยาวัตถุ คือ วิธีการทำบุญอย่างหนึ่ง เพราะทุกครั้งที่เรางดเว้นจากความชั่วตั้งใจจะไม่เบียดเบียนใคร ย่อมเกิดกระแสแห่งความดี เกิดความเมตตาขึ้นมาในใจ ที่เราเรียกว่ากระแสบุญ อันเป็นเครื่องชำระจิตใจของเราให้สะอาดบริสุทธิ์ การรักษาศีลจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจให้บริสุทธิ์ตั้งมากยิ่งขึ้น

แนวทางการปฏิบัติธรรม ข้อ (๒) พรรคการเมืองไทยและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยเข้าร่วมรักษาศีลกับประชาชนในวันพระใหญ่ การรักษาอุโบสถศีล มีผลมาก มีอานิสงส์มาก อุโบสถศีลเป็นกุศลวิธีที่นำพามนุษย์ ไปสู่สวรรค์ อุโบสถศีล แปลว่า การเข้าอยู่โดยถือศีล ๘ ข้อ วันอุโบสถหรือวันพระนั้นเป็นวันที่เราจะต้องอยู่เยี่ยงพระ คือ รักษาศีล ๘ ในวันพระ เรียกว่าอุโบสถศีล ผู้ครองเรือนทั่วไปไม่สะดวกถือศีล ๘ ได้ทุกวัน ก็หาโอกาสถือศีล ๘ กันเฉพาะ ในวันพระ เรียกว่าอุโบสถศีล อุโบสถศีล ประกอบด้วย ๑) งดเว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป ๒) งดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของมิได้ให้ ๓) งดเว้นจากกรรมอันเป็นข้าศึกต่อการประพฤตินิคมในกาม ๔) งดเว้นจากการกล่าวเท็จ รวมถึงวจีกรรม ในรูปแบบต่างๆ ๕) งดเว้นจากการดื่ม สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖) งดเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล ๗) งดเว้นจากการฟ้อนรำขับร้อง ประโคมดนตรี ๘) งดเว้นจากการนั่งและการนอนบนที่นอนสูงใหญ่ อานิสงส์ของการรักษาอุโบสถศีล

ยอมได้โรคทรพีใหญ่เพราะ ความไม่ประมาทเป็นเหตุ เกียรติศักดิ์อันงามของผู้มีศีลยอมฟังขจรไปไกลผู้มีศีลเข้าไปสู่สมาคมใดๆยอมเข้าไปอย่างองอาจไม่เก้อเขิน ผู้มีศีลยอมไม่หลงกระทำกาละ คือไม่หลงเพลอสติในเวลาตาย ผู้มีศีลตายแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทพบุคคลแม้จะดุจดงาม ด้วยเครื่องประดับอันมีค่า ก็ยังไม่งามเท่าผู้มีศีลเป็นอาภรณ์ ผู้มีศีลยอมติเตียนตนเองมิได้ เมื่อพิจารณาถึงศีลที่บริสุทธิ์ยอมเกิดปิติทุกเมื่อศีล จึงเป็นรากฐานแห่งความดีทุกอย่างและกำจัดความชั่วทั้งปวง

แนวทางการปฏิบัติธรรม ข้อ (๓) สร้างทีมที่ปรึกษาที่ดีตามหลักพุทธธรรม
คุณสมบัติของ ที่ปรึกษาที่ดีเริ่มต้นจากปรัชญาขั้นพื้นฐานอันได้แก่ กัลยาณมิตร และมีสติปัญญาไวพริบที่ชาญฉลาดเป็นเบื้องต้น จากนั้นต้องประกอบด้วยหลักของนักเผยแพร่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียน มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นกัลยาณมิตรเป็นอันดับต่อไป เพราะในทางพระพุทธศาสนา ถือว่าผู้เผยแพร่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียน ต้องประสานสัมพันธ์กัน มีความกรุณาต่อกัน โดยเฉพาะในด้านการอบรมสั่งสอนยอมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ให้เกิดคุณลักษณะผู้สอนซึ่งเรียกว่า องค์คุณของกัลยาณมิตร องค์ประกอบของกัลยาณมิตร ๗ ประการ ได้แก่ ๑) ปิโย เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ ในฐานะที่สบายและสนิทสนมกันชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม ๒) ครุ เป็นที่เคารพ ในฐานะประพฤติดสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย ๓) วิภาณีโย เป็นที่ยกย่อง ในฐานทรงคุณวุฒิคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ๔) วตฺตา เป็นนักพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรจะทำอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่า กล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี ๕) วจนฺทโม เป็นผู้อุตุนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อุตุนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ๖) คมกิริยจฺจ กถํ กตฺตา เป็นผู้พูดด้วยถ้อยคำที่ลึกซึ้งได้สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและเรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้ง ยิ่งขึ้นได้ ๗) โน จญฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในในฐานะ คือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย **แนวทางการปฏิบัติธรรม ข้อ ๔) การฟังธรรม** หลักควรปฏิบัติในการฟังธรรม ควรมีศรัทธาในตัวผู้แสดงธรรม เพราะการฟังโดยไม่เชื่อในคุณงามความดีและความรู้ของผู้แสดงธรรม ย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ไม่ดูหมิ่นธรรม ที่ท่านแสดง คือ ต้องไม่มีอคติ ไม่ด่วนสรุปว่าธรรมที่ท่านแสดงไร้ค่าก่อนที่จะฟังจบ การแสดงธรรมบางเรื่องนั้น ถ้าฟังเพียงตอนต้นๆอาจทำให้จับความได้ไม่ถูกต้อง ต้องฟังให้จบเสียก่อนจึงจะเข้าใจ และเห็นจริง ฟังด้วยความตั้งใจในระหว่างฟังธรรม ไม่ควรคุยกันไม่ควรแสดงกิริยาเย่อหยิ่งเหยาหยัน หรือแสดงสีหน้าเบื่อหน่าย ควรฟังด้วยความพินิจพิเคราะห์ ฟังไปคิดตามไป ถ้ามีสิ่งใดที่สงสัยควรเก็บไว้ถามภายหลังและควรให้เกียรติผู้แสดงธรรม นำเอาหลักธรรมไปปฏิบัติ การฟังธรรมก็เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต ควรใช้ปัญญาไตร่ตรองสิ่งที่ได้ฟังมาแล้วนำไปประยุกต์ใช้กับเรื่องของตน หลักธรรมข้อเดียวกันแต่ละคนอาจนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาของตนต่างกันไปได้

๓) แนวทางการดูแลตัวอย่างผู้อื่นด้านดี แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของกรมการบริหารพรรคการเมืองไทย แนวทางการดูแลตัวอย่างผู้อื่นด้านดี ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การพัฒนาภาวะ

ผู้นำของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยเพื่อให้เป็นตัวแทนที่ดี เป็นนักพูดที่ดี เป็นนักเจรจาต่อรองที่ดี เป็นนักปฏิบัติที่ดี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ ๔ ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านคุณลักษณะ ด้านพฤติกรรม ด้านสถานการณ์ ด้านการปฏิรูป บูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรม ๒ หลักใหญ่ คือ หลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ และหลักพุทธธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านกระบวนการสำคัญ ๒ ข้อใหญ่ๆ คือ ๑) ดูตัวอย่างผู้อื่นด้านดีในประเทศไทย ๒) ดูตัวอย่างผู้อื่นด้านดีในต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการดูตัวอย่างผู้อื่นด้านดี ข้อ (๑) ดูตัวอย่างผู้อื่นด้านดีในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระราชกรณียกิจ ของรัชกาลที่ ๕ ได้แก่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาส การป้องกันการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและจักรวรรดิอังกฤษ ได้มีการประกาศออกมาให้มีการนับถือศาสนาอย่างอิสระในประเทศไทย โดยบุคคล ศาสนา คริสต์ และศาสนาอิสลาม สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ได้มีการนำระบบจากยุโรปมาใช้ในประเทศไทย ได้แก่ ระบบการใช้นับัตรและเหรียญบาท ใช้ระบบ เขตการปกครองใหม่ เช่น มณฑลและเทศาภิบาล จังหวัดและอำเภอ และได้มีการสร้างรถไฟ สายแรก คือ กรุงเทพฯ ถึงเมือง นครราชสีมา ลงวันที่ ๑ มีนาคม ร.ศ.๑๐๙ ซึ่งตรงกับพุทธศักราช ๒๔๓๓ นอกจากนี้ยังมีงานพระราชนิพนธ์ที่สำคัญ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙** พระราชกรณียกิจรัชกาลที่ ๙ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อพสกนิกรชาวไทย เสมอมา เริ่มจากเสด็จเยี่ยมเยียนและพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราษฎร ตั้งแต่พ.ศ.๒๔๙๕ เริ่มจากราษฎรที่อยู่ใกล้เคียงกับพระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และขยายพื้นที่ไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีพื้นที่แห่งใดเลยในประเทศไทยที่พระองค์ไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินไปถึง จำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ปัจจุบันมีมากกว่า ๑,๐๐๐ โครงการ พระองค์ทรงงานหนัก ตรากตรำมายาวนาน ทรงถือกำเนิดมาพร้อมกับภาระและหน้าที่ ใครจะว่าเกิดเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้วสุขสบาย บางคนยังไม่เคยเดินไปลุยโคลนคลุกดินคลุกฝุ่นเลยด้วยซ้ำ ในขณะที่พระเจ้าแผ่นดินไทยในหลวงของเราทรงทำมาหมดทุกอย่างแล้ว ทั้งลงไปเดินลุยโคลน ขับรถไปตามป่าเขา ถิ่นทุรกันดาร ตากแดด ตากฝน ภาระเพื่อประเทศชาติยิ่งใหญ่แค่ไหน ทรงแบกรับไว้พระองค์เดียว ที่สำคัญไม่อยู่ในฐานะแตกต่างกับใครได้ คนทั่วไปถูกใครว่า ใครกล่าวหา ยังออกมาโต้ตอบได้ ไม่อึดอัด แต่พระเจ้าแผ่นดินทำไม่ได้

แนวทางการดูตัวอย่างผู้อื่นด้านดี ข้อ (๒) การดูตัวอย่างผู้อื่นด้านดีในต่างประเทศ

ลี กวน ยู เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์ และถือเป็นผู้วางรากฐานสำคัญต่างๆ ที่ทำให้สิงคโปร์เป็นอย่างทุกวันนี้ ท่านเสียชีวิตในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๐๑๕ หลังจากเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล Singapore General Hospital ด้วยอาการปอดบวมขั้นรุนแรง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ท่านได้ทุนไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ลี กวน ยู ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาแม่มาตั้งแต่เกิด ก่อนหน้านั้น ลี กวน ยู ประกาศว่า ตนนับถือศาสนาพุทธและลัทธิเต๋า ในปี ๒๐๐๙ ท่านเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกและคนที่ดำรงตำแหน่งนานที่สุดของ

สิงคโปร์ แล้วยังเข้ารับตำแหน่งเมื่ออายุเพียง ๓๕ ปี ลี กวน ยู ออกกำลังกายทุกวัน แม้จะยุ่ง กับเรื่องงาน เรื่องครอบครัวหรือแม้แต่ต้องเดินทางไปต่างประเทศ แต่ท่านก็แบ่งเวลาไว้ออกกำลังกายทุกวัน ท่านทุ่มเงินกว่า ๑๐ ล้านเหรียญ ให้กองทุน ลี กวน ยู เพื่อการเรียนรู้ ๒ ภาษา (Lee Kuan Yew Fund For Bilingualism) ท่านยอมรับว่า หลายสิ่งที่ตัวเองทำไปก็ไม่ใช่เรื่องที่ดั่งใจและถูกต้องเสมอ ประธานาธิบดี บารัค โอบามา ยกย่อง ลี กวน ยู ว่า เป็นผู้มียุทธศาสตร์ และเป็นยักษ์ใหญ่ตัวจริงของประวัติศาสตร์ ส่วนบัน คี มูน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ก็ชื่นชม ลี กวน ยู เป็นผู้เปลี่ยนสิงคโปร์จากประเทศ กำลังพัฒนาให้กลายเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศหนึ่งของโลก และยังทำให้กลายเป็นศูนย์กลางธุรกิจนานาชาติ ลี กวน ยู เคยเขียนไว้ในหนังสือของเขาว่า ทำายที่สุดความพึงพอใจสูงสุดในชีวิตของผมคือ การที่ผมได้ใช้เวลาหลายปีในการรวบรวมความมุ่งมั่นตั้งใจจริง ให้ที่นี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง เป็นที่ ที่ปลอดภัยรับขึ้นและเป็นที่ที่เท่าเทียมกันสำหรับ ทุกเชื้อชาติ และ มันก็คงอยู่อย่างนี้ตลอดไปเหมือนที่เป็นมาแม้ผมจะไม้อยู่แล้วก็ตาม (One Man's View of the World, 2013)

๔ เป็น หมายถึง ผลของการนำ ๔ หลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับ ๓ แนวทางการพัฒนาทำให้เกิดผลลัพธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ประกอบด้วย ๔ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑) เป็นตัวแทนที่ดี ได้แก่ มียุทธศาสตร์ มีการกำกับดูแลและมอบหมายงานที่ดี ส่งเสริมสร้างเสริมการทำงานเป็นทีม สร้างแรงบันดาลใจให้คนทำงานในพรรคการเมืองได้ ใช้หรือบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

๒) เป็นนักพูดที่ดี ซึ่งการเป็นนักพูดที่ดีได้จะต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณสมบัติคุณลักษณะภายในให้คิดดี คิดบวก มีความเชื่อมั่นในตนเองบุคลิกภาพเหมาะสม มีทักษะการสื่อสารที่ดีสามารถนำหลักพุทธธรรมสัปปุริสธรรม ๗ มาปรับใช้ในเรื่องของรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล หรือหลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ ๔ ปิยะวาจา พุจฉาไพเราะอ่อนหวาน เป็นต้น

๓) เป็นนักเจรจาต่อรองที่ดี ผลของการพัฒนาจะทำให้พรรคการเมืองเป็นผู้ที่สามารถหาทางเลือกและโอกาส ในการแก้ไขปัญหาแบบยืดหยุ่นคำนึงถึงความสมดุลทางการทำงานร่วมกันแบบ WIN-WIN เพื่อให้งานเดินหน้าไปด้วยดีชักชวนคนให้มาร่วมทำงานด้วยดีและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

๔) เป็นนักปฏิบัติที่ดี ผลกระทบที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการขับเคลื่อนความคาดหวังของผู้ตามในพรรคการเมืองจากข้อ ๑ ถึงข้อ ๓ จะล้มเหลวหากการให้ความสำคัญหรือขีดความสามารถของผู้นำที่ขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนกลุ่มต่างๆ มีข้อจำกัดในการปฏิบัติหรือไม่เป็นนักปฏิบัติที่ดี เป็นต้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์ อมรรัตนบงกช^{๓๓} ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ศาสนากับการเมืองใหม่ในประเทศไทย” พบว่า ศาสนากับการเมืองใหม่ คือ การนำเอาอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ถูกละเลยมาเป็นเวลานานในสังคมการเมืองไทยให้กลับเข้ามาสู่แนวคิดในทางการเมืองเพื่อพัฒนาเป็นการเมืองใหม่ในประเทศไทย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัย ครั้งนี้เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยที่ผู้วิจัยได้ค้นพบมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทั้งทางตะวันตกและทางตะวันออก โดยเฉพาะเรื่องของการบูรณาการองค์ความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีตะวันตกเข้ากับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย โดยตรงทั้ง ๔ หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ๑) สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมที่ใช้ยึดเหนี่ยวใจบุคคลหรือผู้ตาม ๒) พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมที่ใช้ดูแลคนรอบด้านทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน ๓) สัมปยุตธรรม ๗ เป็นหลักพุทธธรรมที่ใช้ดูแลคนรอบด้านทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากันเป็นหลักธรรมของคณิศร “สัตบุรุษ” ๔) สังฆโสภณสูตร เป็นธรรม ที่เหมาะสมกับผู้นำหรือผู้บริหาร สามารถบูรณาการ เพื่อปรับใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำกับศาสตร์ของตะวันตกได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยควรจัดทำให้มีขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑. พรรคการเมืองควรทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาหรือสถาบันหลักทางศาสนา เพื่อร่วมพัฒนาบุคลากรทางการเมืองทุกระดับ

๒. พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรของพรรคให้ยึดมั่นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๓. พรรคการเมืองควรกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีไทยที่ดี

๔. ควรกำหนดตัวชี้วัดคุณธรรม จริยธรรม ของสมาชิกพรรคการเมือง เท่าที่ทำได้

^{๓๓} นวรัตน์ อมรรัตนบงกช, “ศาสนากับการเมืองใหม่ประเทศไทย” ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (การเมือง) (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔).

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ควรลงมือปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมชัดเจน จากผลการวิจัยที่ปรากฏ

๑. พรรคการเมืองควรจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อสร้างความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาหรือสถาบันหลักทางศาสนา เพื่อร่วมพัฒนาบุคลากรทางการเมืองทุกระดับ
๒. พรรคการเมืองควรจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาบุคลากรทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย
๓. พรรคการเมืองควรทำแผนปฏิบัติการด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีที่ดี
๔. พรรคการเมืองควร กำหนดรูปแบบหรือแนวทางตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย บุคลากรพรรคการเมืองทุกระดับ และสมาชิกพรรค

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้สนใจที่จะทำวิจัยครั้งต่อไปควรต่อยอดการวิจัยนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาพรรคการเมืองและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของประธานสาขาพรรคการเมืองไทย
๒. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารพรรคการเมืองไทยตาม สังคหวัตถุ ๔ ของคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมืองไทย
๓. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสาขาพรรคการเมืองไทย สังฆโสภณสูตรของคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมืองไทย
๔. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารท้องถิ่นตาม สัปบุริสธรรม ๗ ของ คณะผู้บริหารท้องถิ่น
๕. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารท้องถิ่นตาม สังฆโสภณสูตร ของ คณะผู้บริหารท้องถิ่น